

Fonollet, any 1946 situació socio-religiosa

El primer de desembre de 1945 es comunicà oficialment que el Dr. Vicente Enrique Tarancón, fins llavors rector de Vila-real, havia estat nomenat bisbe de Solsona. El 24 de març de l'any següent rebia la consagració episcopal a Burriana, el seu poble natal, i el diumenge de Rams, 14 d'abril, feia la seva entrada solemne a Solsona i prenia possessió de la diòcesi.

Jove i dinàmic com era, a mitjan juliol iniciava la seva primera Visita Pastoral a les parròquies del bisbat, començant per l'arxiprestat de la Pobla de Lillet i, per tal de tenir el màxim d'informació sobre diversos aspectes de la situació diocesana, en el Butlletí del Bisbat d'aquell mes, s'hi publicà un exhaustiu qüestionari format per un repertori de preguntes sobre 42 temes que havien de ser contestats pel responsable de cada parròquia. Tant el qüestionari com les respostes eren en castellà, ja que en aquells anys de postguerra era obligatori escriure en aquesta llengua.

En aquella data l'església de Fonollet pertanyia a l'arxiprestat de Gironella, i aquí és on s'han conservat una còpia de les

respostes força lacòniques que va donar a aquell qüestionari Mn. Joan Vilalta Orriols, que en regia la cura d'ànimes, i que ens permeten veure amb claredat la situació religiosa de l'església i el seu veïnat, en aquell moment. Tal com fa constar en una de les respostes, Mn. Joan era natural de Castellar de n'Hug, on havia nascut el 18 d'agost de 1916; ingressà al Seminari diocesà el 1929 i allà va cursar Humanitats i Filosofia; després de passar a l'Espanya de Franco, estudià primer de Teologia a la Universitat de Comillas, el curs 1937-38, i els tres últims cursos a Solsona, i fou ordenat prevere el 28 de febrer de 1942. El novembre de 1945 havia estat nomenat per regir l'església de Fonollet i vivia amb la família del mas Trulls, situat a uns 250 metres de l'església, de la qual diu que eren "...gente de arraigadas costumbres católicas y protectoras de la Iglesia."

En les respostes del qüestionari Mn. Joan deia: La tenència de Sant Sadurní de Fonollet pertany a la parròquia de Casserres des de 1910, però abans d'aquesta data pertanyia a la de

Puig-reig i el seu titular és Sant Sadurní. La feligresia està formada per 225 ànimes de les quals 180 són de comunió. Hi ha un total de 32 cases escampades pel terme, la majoria properes a l'església, i la més llunyana situada a uns cinc quilòmetres. Els límits parroquials són: Puig-reig, Viver i Serrateix, Sant Joan de Montdarn i Casserres, d'on dista uns tres quilòmetres, i on es tenen les comunicacions postals, telefòniques i telegràfiques.

Tots els habitants compleixen amb el precepte pasqual. Cada diumenge hi ha unes 25 comunions i, en les principals festes de l'any, unes 60 o 70; el primer diumenge de cada mes celebrem la festa de l'Apostolat de l'Oraació, amb unes 50 persones que reben l'eucaristia. Entre setmana no acostuma a haver-hi comunions, a no ser en dies assenyalats, com els primers divendres de mes. Tots els nens fan la primera comunió, que es procura fer amb gran solemnitat i precedida d'un triduum eucarístic; en aquesta festa hi participa tot el poble i són unes 150 les persones que s'acosten a combregar.

Es procura visitar sovint els malalts i, als de llarga durada, se'ls recomana que els primers dijous rebin la comunió. Tothom rep els auxilis espirituals a l'hora de la mort, a no ser que es produeixi sobtadament. Es compleix tot el que disposa el Ritual sobre Exèquies i Funerals, que són gratuïts per als pobres. (1)

Recomano a les parelles que volen casar-se que ho facin en els temps idonis per tal que els entri la benedicció nupcial. En aquesta parròquia no hi ha cap escàndol greu, almenys de domini públic.

Els diumenges i festes de precepte predico en les dues misses que celebrego; els diumenges faig l'homilia i una mica d'explicació d'un punt del catecisme; en les altres ocasions explico el misteri de la festa que celebrem. Durant l'any es fan alguns dies de predicció sobre les veritats eternes o altres temes adequats a càrrec d'algun religiós o prevere diocesà.

No hi ha catecisme d'adults, però sí per als infants ja que, com que faig escola, cada dia al matí dedico una hora al catecisme, a part d'ensenyar-los Història Sa-

Església de Fonollet amb la casa de cal Fuster i la rectoria.
FOTO RAMON VILADES (ARB)

grada i Religió. Procuero fer-ho tan amè com m'és possible per mitjà de concursos i premiant els campions; les vetllades catequètiques donen un resultat excel·lent.

A Fonollet no està constituïda l'Acció Catòlica però sí l'Apòstolat de l'Oració i la confr-

ria de la Mare de Déu del Roser, sense que consti en el nostre arxiu la data en què es van constituir.

Hi ha poques persones que facin la visita al Santíssim perquè les cases del poble estan escampades, però en quasi totes les cases es resa el Rosari cada dia.

Com que no hi ha escola oficial, cada matí reuneixo els nens i nenes del poble i els faig un parell d'hores de classe.

Es pot dir que no tenim arxiu, però he procurat catalogar i guardar tots els documents trobats que, directament o indirecta, tenen alguna relació amb

aquesta tenència, com també els butlletins del bisbat.

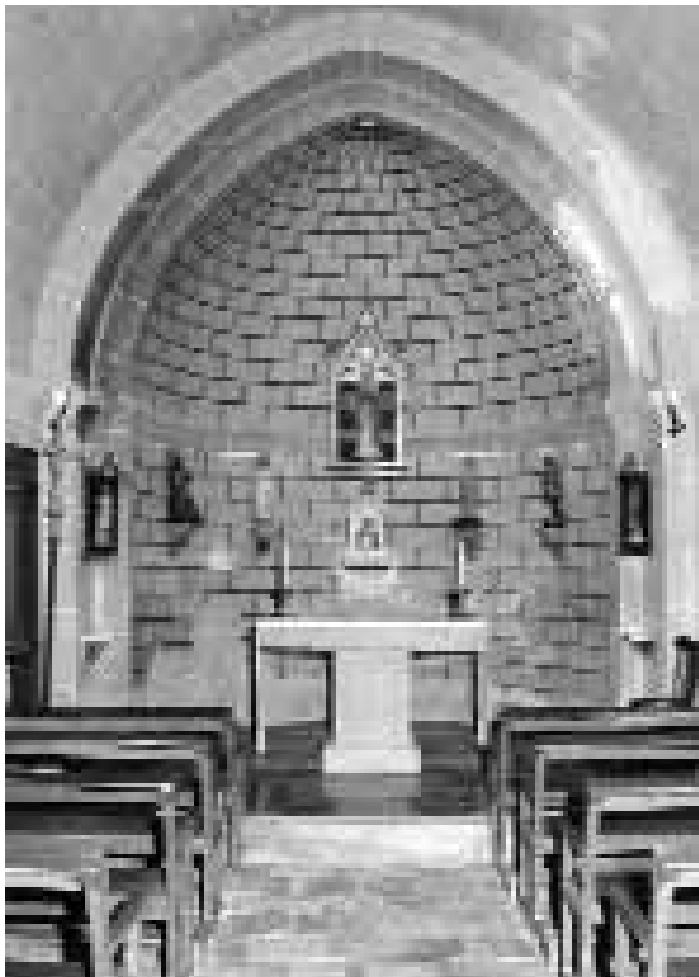
Es compleixen amb tota exactitud els cànons que fan referència a la inscripció de partides de baptisme i matrimoni, així com a la dels enterraments. En aquesta església no tenim cap mena de fundació pia.

No sabem la data d'edificació de l'església, (2) que està construïda amb pedra i fang; consta d'una sola nau, amb una porta principal d'estil romànic i una altra de lateral, que dóna a la sagristia; l'edifici forma un rectangle d'onze metres de llarg per cinc d'ample, el terra està cobert amb rajola, i tant les parets com el sostre estan pintats. De la teulada en sobresurt un petit campanar de pedra amb dos finestrals, en un dels quals hi ha una campana procedent d'una capella particular, que ens han deixat. En general l'edifici està ben conservat i no requereix cap reparació urgent.

Procurem que, durant el dia,

CONSTRUCCIONS BAIX BERGUEDA, S.L.
SOCIETAT UNIPERSONAL

91-73 848 08 04 Mòbil: 608 104 719
C/ Canal de Sant Marçal, 31 - 08192 NÚC-ROD

Interior de l'Església de Fonollet en la qual es conserva un fragment del retaule gòtic de Sant Serni.

FOTO RAMON VILADES (ARB)

l'església estigui oberta i custodiada pels habitants del mas Trulls, on es guarda la clau; però es tanca en cas d'haver-nos d'absentar. Cada dissabte l'escombrem amb les nenes de l'escola i, de tant en tant, traiem la pols de les parets i sostre.

L'altar major, erigit en honor de Sant Sadurní, és l'únic que hi ha a l'església; està construït amb marbre blanc, i consta de la taula i dues grades; el sagrari, que és d'alabastre, està situat al centre de l'altar. Darrera de l'altar, una mica aixecat i formant com un retaule, s'hi troba un quadre de Sant Sadurní i, arrambades a la paret, hi ha les imatges del Sagrat Cor de Jesús, la Mare de Déu del Roser, Sant Antoni de Pàdua, Santa Llúcia i Sant Ramon Nonat.

Com ja he dit, el sagrari és d'alabastre i es tanca amb un

pany de metall una mica artístic, la clau del qual es guarda en un lloc amagat de la sagristia; el sagrari sempre està cobert amb un vel blanc i a dins hi ha una cortina i el corporal, sobre el qual reposa el copó.

Les crismeres, que són de plata i marcades amb la corresponent inscripció, es conserven en un lloc resguardat de la sagristia.

El baptisteri, que es troba a la dreta de la porta principal, està construït amb pedra treballada i format per una pica d'un sol departament; per tal que no es barregin les aigües, es posa un atuell sota el cap del batejat i l'aigua del bateig es tira a la piscina. La tapa és de coure, però recoberta de fusta i es tanca amb clau. Els objectes litúrgics de batejar es guarden a la sagristia, tancats dins d'una caixa.

La pica beneitera està situada vora l'entrada, al cantó contrari del baptisteri, l'aigua de la qual es canvia cada vuit dies.

Dins de l'església hi ha una trona de fusta, disposada al cantó de l'evangeli; també un or-

gue, situat a prop de l'altar, per facilitar l'acompanyament dels càntics. Els confessionaris es troben a la part inferior de l'església i no tenen barrera de censura ni de reservat; els sords es confessen a la sagristia. A cada banda de la nau hi ha vuit bancs, la majoria propietat de les famílies del poble, que deixen un passadís central.

Encastades a la paret s'hi troben dues caixetes per a almoines, una dedicada a Sant Antoni de Pàdua i l'altra a Sant Isidre; estan tancades amb una clau, que es guarda a la sagristia, i es miren un parell de cops cada any.

Pel que fa referència al cant, procurem observar, dins del que és possible, el "Motu Propio" de Pius X. Fins a rebre les últimes disposicions del Sr. Bisbe, cantaven les noies formant un cor a part, però ara canten des dels bancs, procurant que també ho faci tot el poble, però costa molt que els fidels s'hi acostumin. Actualment estem organitzant un cor de nois i homes per complir escrupolosament les normes de l'església pel que fa al cant. Un jove acostuma a tocar l'orgue, però sempre que la funció ho permet ho faig personalment.

Fins aquí arriba la percepció que Mn. Joan Vilalta va deixar-nos del veïnat de Fonollet el mes de setembre de 1946.

Per arrodonir la informació, he consultat el llibre sacramental d'aquella època i veiem que Mn. Joan Vilalta va viure a Fonollet uns tres anys, des de mitjan 1945 al setembre de 1948 i que fou l'últim sacerdot que estigué fix en aquella feligresia. En la dècada dels anys quaranta, a Fonollet hi havia una mitjana anual de: 2,6 infants batejats, solien casar-se dues parelles i s'enterraven 2,8 difunts en el cementiri, que és a tocar la portalada de l'església; i que la primera visita pastoral del bisbe Vicente Enrique s'hi esdevingué el 26 de juny de 1947. (3)

També he recollit algunes informacions orals (4) per les quals m'he assabentat que, entre nens i nenes, a l'escola de Mn. Joan hi assistien una trentena d'alumnes, la majoria de Fonollet, però també alguns de Sant Joan de Montdarn ja que, tot i que havien de caminar més d'una ho-

ra, era l'escola més propera que tenien. Feia classe cada matí a la rectoria, que és al costat de l'església, encara que tingués algun casament o enterrament; en aquest cas nomenava un dels alumnes grans com a responsable, mentre ell anava a celebrar la funció que corresponia i, en acabar, tornava a l'escola.

Tot i que Fonollet disposava de rectoria (encara hi és), com que Mn. Joan no tenia majordoma, de primer va viure una temporada al mas Fuster, que forma un sol conjunt amb l'església i la rectoria, però més tard decidí anar a viure al mas Trulls, tal com fa constar en el qüestionari.

En aquella època a Fonollet encara s'hi conreava vinya i els habitants del mas Filomera tenien encomanat guardar una part de la seva collita de raïm per fer el vi que es destinava a les misses de la parròquia.

Notes

- 1 En el Butlletí del Bisbat núm. 92 de desembre de 1946 s'hi publicaren els arancels funenaris vigents, que estaven dividits en 4 classes, amb un ampli ventall de preus segons el nombre i categoria dels sacerdots assistents, que havien de ser un mínim de set en l'enterrament i funeral de primera i un de sol en els de quarta classe.
- 2 Sembla que Mn. Joan no tenia clar l'època en què fou construïda l'església de Fonollet que, en el seu origen, estava dedicada a Santa Fe; si consultem el volum dedicat al Berguedà de "Catalunya Romànica" (pàgs. 387-88) veurem que se'n té informació des de l'any 1167 i que un encencer romànic conservat al Museu Episcopal de Vic, procedeix d'aquesta església.
- 3 Llibre Sacramental de Fonollet, anys 1931-1976, a l'Arxiu Parroquial de Casserres; en el mateix volum hi ha els batejos, els casaments i els enterraments.
- 4 He d'agradir a la Montserrat Garriga, Roser Cort i Josep Vancell, que actualment viuen a Casserres però són originaris de Fonollet i Sant Joan de Mondarn, l'amabilitat per explicar-me els seus recods de joventut.

Josep Busquets i Castella